

Відділ культури, національностей та релігій
Славутицької міської ради
Славутицька міська централізована
бібліотечна система

Співець великої журби

До 160-річчя з дня народження

Шолом-Алейхема

Бібліографічний покажчик

Славутич 2019

Цей бібліографічний покажчик підготовлений відділом бібліотечно-бібліографічного обслуговування Загальноміського бібліотечно-інформаційного центру м. Славутича.

Видання присвячене відзначенню у 2019 році 160-річчя від дня народження Шолом-Алейхема – одного із найвидатніших і найпопулярніших єврейських письменників-класиків, який багатогранно, барвисто показав життя євреїв у колишній царській імперії, переважно в Україні, з якою зв'язаний весь життєвий і творчий шлях письменника.

Покажчик містить біографію, публікації про твори письменника, видання та статті про його життя і творчість, розробки уроків, позакласних заходів, сценаріїв, інтернет-ресурси про життя і творчість Шолом-Алейхема.

Матеріал розміщений за розділами в алфавітному порядку.

Посібник розраховано на широке коло читачів.

Укладачі: Панова Л. І., Соловйова Л. О.,
Янченко О. О.

Комп'ютерний набір: Соловйова Л. О.

Відповідальна за випуск: Портная Н. В.

*Никакая писательская фантазия
не создаст того, что может
преподнести жизнь.*

Свій літературний псевдонім письменник узяв від традиційного єврейського вітання «Шолом-Алейхем», тобто «мир вам».

Народився Шолом-Алейхем (Шолом Нохумович Рабинович) 2 березня 1859 року в м. Переяславі (нині Переяслав-Хмельницький) у родині дрібного крамаря.

Дитячі роки минули в невеличкому містечку Воронькові Полтавської губернії (тепер село в Бориспільському районі Київської області). Навчався в Хедері – єврейській початковій релігійній школі. Згодом під впливом єврейської просвітницької літератури займався і загальною освітою, навчався у повітовій школі.

З 1876 року працював домашнім вчителем у єврейського магната Елімелеха Лоева. Протягом 1877-1880 років в селі Софійці працював вихователем дочки орендаря земель Лоева Ольги.

У 1880-1882 роках Шолом-Алейхем працював громадським рабином у Лубнах. Після одруження з донькою Лоева у 1883-1887 роках жив і працював у Білій Церкві.

У 1887-1890, 1893-1905 роках жив у Києві (він називав його у своїх творах Єгупцем), де займався торговельними справами. Після єврейських погромів у Києві в жовтні 1905 року переїхав до Львова.

Київщина і Київ, де багато років жив письменник, посідають особливо значне місце в його творчості.

Ще з дитинства майбутнього письменника приваблювали місцеві співаки та музиканти. Він любив українців за їхню простоту та чисту душу. Всім своїм серцем співчував знедоленим,

безталанним і згорьованим. Ці враження і почуття позначилися на всій його творчості.

У своїх творах він передавав особливий гумор і ліризм, у яких переплітались сміх і сльози, мудрість і сила народу. Сумний гумор – такими словами можна повністю охарактеризувати творчість Шолом-Алейхема.

Він – автор веселих та водночас сумних книг про Тев'є-молочника, Менахем-Мендла, хлопчика Мотла, жителів Єгупця та Касрилівки – безперечно є найвідомішим з усіх єврейських письменників, які писали мовою ідиш.

Шолом-Алейхем багато подорожував, відвідав Женеву, Лондон, Варшаву, Вільно, Берлін та інші міста світу, де виступав перед своїми читачами. У 1907-1914 роках жив в Італії та Швейцарії.

Помер Шолом-Алейхем 13 травня 1916 року. Останнім бажанням його було, щоб поховали в рідному Києві, з яким пов'язано 20 років життя письменника: «Де б я не помер, нехай мене поховать не серед аристократів, знатних людей або багатіїв, а саме серед простих людей». Але його поховали у Нью-Йорку на Старому кладовищі (Old Mount Carmel).

Вшанування пам'яті великого єврейського письменника

Україна шанує пам'ять свого великого земляка. Його іменем названа одна з вулиць Києва. В Переяслав-Хмельницькому вже чимало років працює садиба-музей Шолом-Алейхема (на території Музею народної архітектури та побуту Середньої Наддніпрянщини), відкритий в 1978 році на честь 120-річчя з дня народження письменника.

У 1997 році в Києві було відкрито пам'ятник письменникові. У 2001 році встановлено пам'ятник у Москві. На честь Шолом-Алейхема названо кратер на Меркурії. У столиці Єврейської Автономної області місті Біробіджані ім'ям Шолом-

Алейхема названі центральна вулиця міста та обласна наукова бібліотека. У Дніпрі на його честь названо одну з центральних вулиць міста, на якій знаходяться дві синагоги, на одній з площ Біробіджана встановлено пам'ятник письменнику. У Львові, Гродно та Чернівцях на честь Шолом-Алейхема названо вулиці в центральних частинах міст. До 150-річчя письменника, 2-го березня 2009-го року в Києві на вулиці В. Васильківській (Червоноармійській), 5 був відкритий музей Шолом-Алейхема.

Твори

Шолом-Алейхем Собрание сочинений в 6-ти т. – Т. 1: Сендер Бланк; Стемпеню; Йоселе-соловей: Романы. Новеллы / Шолом-Алейхем; пер. с евр.; сост., вступ. статья и примеч. М. Беленького. – М.: Худож. лит., 1988. – 607 с.

Шолом-Алейхем Собрание сочинений в 6-ти т. – Т. 2: Менахем-Мендл. Тевье-молочник. Касриловка: Повести. Новеллы / Шолом-Алейхем; пер. с евр. – М.: Худож. лит., 1988. – 575 с.

Шолом-Алейхем Собрание сочинений в 6-ти т. – Т. 3: Блуждающие звезды: Роман. Летние романы: Повесть / Шолом-Алейхем; пер. с евр. – М.: Худож. лит., 1989. – 447 с.

Шолом-Алейхем Собрание сочинений в 6-ти т. – Т. 4: Монологи. Рассказы для детей. Повесть / Шолом-Алейхем; пер. с евр. – М.: Худож. лит., 1989. – 655 с.

Шолом-Алейхем Собрание сочинений в 6-ти т. – Т. 5: Рассказы. Повести / Шолом-Алейхем; пер. с евр. – М.: Худож. лит., 1990. – 559 с.

Шолом-Алейхем Собрание сочинений в 6-ти т. – Т. 6: Пьесы. Заметки о литературе. Воспоминания. Письма / Шолом-Алейхем; пер. с евр.. – М.: Худож. лит., 1990. – 494 с.

Шолом-Алейхем Вибране / Шолом-Алейхем; упоряд. М. А. Михайляна. – К.: Україна, 2009. – 382 с.

Шолом-Алейхем Заколдованный портной: Повести и рассказы / Шолом-Алейхем; пер. с евр.; сост. и примеч. М. Беленького. – М.: Худож. лит, 1984. – 527 с.

Шолом-Алейхем Кровавая шутка: Роман / Шолом-Алейхем; пер. с евр. Д. Гликмана. – Л.: Лира, 1990. – 272 с.

Шолом-Алейхем Тев'є-молочар: Оповідання / Шолом-Алейхем; пер. з ідишу. Олександрі Уралової. – К.: Знання, 2017. – 189 с. – (Голоси Європи).

Шолом-Алейхем Тев'є-молочник: Оповідання / Шолом-Алейхем; пер. з евр. Е. Х. Райцина. – К.: Котигорошко, 1993. – 128 с.

Про життя і творчість

Будугай О. Мотиви гріха й каяття у творах для дітей «Маленький грішник» Михайла Коцюбинського і «Дзига» Шолом-Алейхема / О. Будугай // Дивослово. – 2009. – № 12. – С. 48-51.

Бураков Ю. Шолом-Алейхем / Ю. Бураков // Довідник з історії України. Т. 3. (Р-Я) / За ред. І. З. Підкови, Р. М. Шуста. – К: Генеза, 1999. – С. 631.

Емірсуїнова Н. К. Мир вам: Матеріали до уроків по вивченню роману Шолом-Алейхема «Пісня пісень» / Н. К. Емірсуїнова // Зарубіжна література. – 1997. – № 10. – С. 26-27.

Жежера В. Його псевдонім означає «Мир вам!»: 150 років тому в Переяслові народився Шолом-Алейхем (Соломон Рабинович), класик єврейської літератури мовою ідиш. Його псевдонім означає «Мир вам!» / В. Жежера // Голос України. – 2009. – 3 березня. – С. 9.

Луценко О. В. Зарубіжні письменники та Україна: Шолом-Алейхем // Зарубіжна літ-ра в школі. – 2008. – № 10. – С. 14-16.

Майстер сумного гумору: До 160-річчя від дня народження Шолом-Алейхема // Календар знаменних і пам'ятних дат. – 2019. – № 1. – С. 69-79.

Павленко Ю. Шолом-Алейхем / Ю. Павленко // 100 найвідоміших українців. – М.: Вече. – К.: Орфей, 2002. – С. 351-356. – (100 найвідоміших).

Павличко Д. Шолом Алейхем / Д. Павличко // Біля мужнього світла: Літературно-критичні статті, спогади, виступи. – К.: Рад. письменник, 1988. – С. 102-106.

Токмань Г. Майстер іронії. Літературознавчий нарис: До 150-річчя від дня народження Шолом-Алейхема / Г. Токмань // Всесвітня література в середніх навчальних закладах України. – 2009. – № 12. – С. 49-52.

Тупайло М. Орієнтуючись на духовність українського читача: «Гев'є-молочар» у перекладі Єфраїма Ройцина: До 135-річчя від дня народження Шолом -Алейхема // Відродження. – 1997. – № 2. – С. 65-67.

Чередник Л. А. Вивчення творчості Шолом-Алейхема в школі: Посібник для вчителя. – Харків: Веста:Ранок, 2003. – 176 с. – (Б-ка вчителя зарубіжної літ-ри).

Шолом Алейхем // 99 великих киевлян. – К.: 7+7 media, 2009. – С. 381-384.

Шолом-Алейхем // Усі зарубіжні письменники / Упоряд. О. Д. Міхільов та ін. – Харків: Торсінг плюс, 2008. – С. 165-171.

Розробки уроків та сценарії

Боровик Л. М. Вивчення біографії та творів Шолом-Алейхема: Літературні ігри / Л. М. Боровик // Зарубіжна література. – 2004. – № 6. – С. 39-41.

Войтанович А. Національний колорит повісті «Хлопчик Мотл»: Урок з використанням прийому «незакінчене речення» та елементів інтерактивних технологій: До 150-річчя від дня народження Шолом-Алейхема. 8 клас / А. Войтанович // Всесвітня література в середніх навчальних закладах України. – 2008. – № 3. – С. 44-46.

Волохова Л.П. «Залишити любов і сміх у спадок»: Театралізований урок-гра за повістю Шолом-Алейхема «Хлопчик

Мотл». Змалювання драматичної долі головного героя у творі (до 150-річчя від дня народження всесвітньо відомого письменника / Л. П. Волохова // Зарубіжна літ-ра в школі. – 2010. – № 5. – С. 34-39.

Гуревич А. Ю. Любов і сміх Шолом-Алейхема: Урок засвоєння навичок контекстно-тематичного цитування від час вивчення повісті ??«Хлопчик Мотл». 6 клас / А.Ю. Гуревич // Всесвітня література в середніх навчальних закладах України. – 2001. – № 4. – С. 21-23.

Гуцаленко В. С. «Ніхто не знає, як ми живемо насправді...»: Змалювання трагічної долі дитини в оповіданні Шолом-Алейхема «Хлопчик-Мотл»: Урок – творче читання // Зарубіжна літ-ра в школі. – 2005. – № 22. – С. 17-18.

Мельник О. М. «Мені добре – я сирота»: Конспект уроку з вивчення повісті Шолом-Алейхема «Хлопчик Мотл». 8 клас / О. М. Мельник // Зарубіжна література в навч. закладах. – 2002. – № 3. – С. 16-18.

Пильник В. І. Любов і сміх Шолом-Алейхема: Круглий стіл у 8 класі / В. І. Пильник // Зарубіжна літ-ра в школі. – 2018. – № 11-12. – С. 68-72.

Приходько Л. І. «Сьогодні свято – не можна плакати»: Система уроків з вивчення оповідання Шолом-Алейхема «Хлопчик-Мотл» / Л. І. Приходько // Зарубіжна літ-ра в школі. – 2004. – № 8. – С. 25-30.

Телегіна І. В. Повість Шолом-Алейхема «Хлопчик Мотл»: Урок у 7 класі / І. В. Телегіна // Зарубіжна літ-ра в школі. – 2015. – № 11-12. – С. 65-66.

Шевченко С.В. Новелістична повість «Гев'є-молочник» Шолом-Алейхема: Комбінований урок / С. В. Шевченко // Зарубіжна літ-ра в школі. – 2005. – № 20. – С. 2-9.

Яценко Л. О. «Мир Вам!»: Літературна гра за творчістю Шолом-Алейхема / Л. О. Яценко // Зарубіжна літ-ра в школі. – 2011. – № 15-16. – С. 57-58.

Інтернет-ресурси

Шолом-Алейхем [Електронний ресурс]. Вікіпедія: Вільна енцикл. – Електр. дані. – Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A8%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%BC-%D0%90%D0%BB%D0%B5%D0%B9%D1%85%D0%B5%D0%BC> – Назва з екрану. – Дата останньої правки 01.03.2019. – (Дата звернення 05.03.2019).

Шолом-Алейхем (1859-1916) (Рабинович, Шолом Нохумович) – класик єврейської літератури [Електронний ресурс] // Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського. – Електр. дані – Режим доступу: <http://nbuv.gov.ua/node/1323>. – Назва з екрану. – (Дата звернення 05.03.2019).

Шолом-Алейхем – біографія коротко [Електронний ресурс] // dovidka.biz.ua: Довідник цікавих фактів та корисних знань. – Електр. дані – Режим доступу: <https://dovidka.biz.ua/sholom-alevhem-korotka-biografiya/>. – Назва з екрану. – (Дата звернення 05.03.2019).

Шолом-Алейхем – біографія [Електронний ресурс] // УкрЛіб: Бібліотека Української Літератури. – Електр. дані – Режим доступу: <https://www.ukrlib.com.ua/bio-zl/printit.php?tid=4325>. – Назва з екрану. – (Дата звернення 05.03.2019).

Шолом-Алейхем – біографія [Електронний ресурс] // «24smi.org». – Електр. дані – Режим доступу: <https://24smi.org/celebrity/11809-sholom-aleikhem.htm>. – Назва з екрану. – (Дата звернення 05.03.2019).

Шолом-Алейхем – біографія [Електронний ресурс] // Електронна бібліотека Князева. – Електр. дані – Режим доступу: http://www.ebk.net.ua/Book/biographies/vidomi_ukrainsi/part4/sholom-alevkhem.htm. – Назва з екрану. – (Дата звернення 05.03.2019).

Шолом-Алейхем – видатний майстер сумного гумору [Електронний ресурс]. – Електр. дані – Режим доступу: https://scribble.su/zarub_ukr/zarub-lit-9-parashhich-2017/22.html. – Назва з екрану. – (Дата звернення 05.03.2019).

Шевелева М. «Мир Вам» – 160 років з народження Шолом-Алейхема – [Електронний ресурс] / Мар'яна Шевелева // Український інтерес. – Електр. дані – Режим доступу: <https://uain.press/culture/myr-vam-160-rokiv-z-narodzheniya-sholom-alejhema-1004517>. – Назва з екрану. – (Дата звернення 05.03.2019).

Шолом-Алейхем: «Живи так, ніби ти щойно на світ народився! [Електронний ресурс] // Бібліопростори. Бібліотека-філія № 3 Білоцерківської міської ЦБС Київської області. – Електр. дані – Режим доступу: https://http://bcbiblio3.blogspot.com/2016/03/blog-post_95.html – Назва з екрану. – (Дата звернення 05.03.2019).

Народний письменник – Шолом-Алейхем [Електронний ресурс] / Бібліографи-укладачі: Т. І. Мілашенко, Н. І. Фоміна // Міська спеціалізована молодіжна бібліотека «Молода гвардія» (МСМБ «Молода гвардія»). – Електр. дані – Режим доступу: http://msmb.org.ua/books/thematic_bibliography/209/. – Назва з екрану. – (Дата звернення 05.03.2019).

Зміст

Біографія Шолом-Алейхема.....	3
Вшанування пам'яті великого єврейського письменника.....	4
Твори.....	6
Про життя і творчість.....	7
Розробки уроків та сценарії.....	8
Інтернет-ресурси.....	9